

DRUŠTVO ZA ZAŠTITU BILJA SRBIJE

Uz podršku

· Ministarstva prosvete i nauke Republike Srbije

organizuje nacionalni skup pod nazivom

XI SAVETOVANJE O ZAŠTITI BILJA

Zbornik rezimea radova

Zlatibor, 28. novembar - 2. decembar 2011. godine

**Zbornik rezimea radova sa XI Savetovanja o zaštiti bilja
Zlatibor, 28. novembar - 2. decembar 2011. godine**

Izdavac:
Društvo za zaštitu bilja Srbije
11080 Beograd 80, Nemanjina 6; p.fah 123
E-mail: plantprs@eunet.rs
Internet: www.planprs.org.rs

Za Izdavaca:
Doc.dr Bojan Stojnic, predsednik Društva

ISBN oznaka: ISBN 978-86-83017-21-8

Tiraž:
800 primeraka

Realizacija: LEX GRAF, Beograd

kvantitativne promene u korovskoj zajednici useva, odnosno eliminaciji pojedinih biljnih vrsta iz određenih useva.

Da bi se izbegli negativni efekti primene herbicida u suzbijanju korova, poslednjih godina u svetu i kod nas sve više se preporučuje kombinovana primena većeg broja mera, odnosno sistema integralne kontrole korova. Ovaj sistem podrazumeva ne samo hemijsko suzbijanje, već kombinovanu primenu svih mera (obrade zemljišta, plodoređa, navodnjavanja, pravilne setve, dubrenja i drugo) kojima se brojnost korova smanjuje do nivoa koji ne utiče znatno na smanjenje prinosa uz istovremeno očuvanje životne sredine. Na taj način će, pored ekonomskog, biti ispunjeni i ekološki zahtevi. Takođe, gajenje kompetitivnijih useva je važna komponenta integralnog sistema suzbijanja korova. Isto tako primena različitih herbicida sa akcentom na kombinacije dva ili više herbicida, će omogućiti smanjenje potencijala zakorovljenosti, a samim tim i potrebe za povećanom potrošnjom herbicida.

referat po pozivu

4.3. PROGNOZA I SUZBIJANJE FUZARIOZA STRNIH ŽITA

**Jevtic Radivoje¹, Telecki Mirjana¹, Malešević Miroslav^{1,2},
Mihailović T. Dragutin², Lalić Branislava², Arsenić Ilija²**

¹Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad

²Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad
radivoje.jevtic@ifvcns.ns.ac.rs

Patogeni iz vrste roda *Fusarium* su prisutni u svim rejonima gajenja strnih žita i nanose značajne gubitke u prinosu i kvalitetu zrna. U svetu se primenjuje veći broj modela za predviđanje pojave i pravovremenu primenu mera suzbijanja ovog patogena. Svi ovi modeli kao osnovu koriste meteorološke podatke, fenofazu razvoja useva i količinu inokuluma. Pojavom automatskih mini meteoroloških stanica, proizvođači su razvili sopstvene modele predviđanja pojave patogena. Uvođenje modela za predviđanje pojave fuzariuma na strnim žitima za potrebe Izveštajno-prognozne službe Republike Srbije započeto je 2006. godine i odvijalo se u nekoliko faza: izbor odgovarajućeg modela, njegova kalibracija u određenom vremenu i prostoru i validacija za primenu u sistemu prognoze i suzbijanja fuzarioza na strnim žitima.

Za prognozu pojave fuzariuma na strnim žitima korišćen je model austrijske kompanije Pessl instruments koji u sistemu procene rizika koristi podatke automatske mini meteorološke stanice e-Metos. Za kalibraciju modela na teritoriji Srbije izabrano je 15 lokaliteta i to: Novi Sad (Rimski Šancevi); Subotica, Sombor, Zrenjanin, Pancevo, Vršac,

Sremska Mitrovica, Valjevo, Požarevac, Kragujevac, Niš, Pirot, Leskovac, Zajecar i Negotin. Identifikacija posmatranih tacaka vršena je određivanjem GPS koordinata parcele u datom lokalitetu. Izbor sorti ozime pšenice (Pobeda i NS 40 S) i ozimih jecmova (Novosadski 525 i Novosadski 565), izvršen je na osnovu stepena zastupljenosti u proizvodnji i stepena otpornosti prema prouzrokovacu fuzarioze klasa. Agrotehnicki parametri obuhvatali su: predusev, primenjen nivo obrade zemljišta, djubrenje i normu i vreme setve. Na osnovu ovih parametara napravljene su mape procene rizika za pojavu fuzariuma na teritoriji Srbije. U 2010. i 2011. godini, istraživanja su proširena na prognozu sadržaja mikotoksina dezoksinivalenon (DON) i ukljućivanja u sistem „DONcast® Europe“.

U 2010. godini, period praznjenja askospora prouzrokovaca fuzarioze klasa podudario se sa periodom cvetanja vecine sorti u proizvodnji. Prema podacima iz modela on je trajao je od 13.-25. maja 2010. godine, a najkriticniji period bio je od 14.-18. maja. U 2011. godini, prema podacima iz modela za prognozu i procenu rizika od pojave fuzarioze klasa, tokom maja bilo je pet kriticnih perioda, tokom kojih je ostvareno pražnjenje askospora i to: 03., 10., 18., 24. i 26.05.2011. Rastegnuti rok setve uticao je na produzeni period cvetanja gajenih sorti pšenice u Srbiji i on je trajao od 10-26. maja. Prema modelu DONcast, niski rizici od pojave mikotoksina DON u zrnu pšenice bili su u lokalitetima Novi Sad, Kikinda, Sombor i Sremska Mitrovica. Srednji u lokalitetima: Kragujevac, Pancevo, Požarevac i Zrenjanin, dok je u lokalitetima Niš i Pirot predviden visok rizik od pojave mikotoksina DON u zrnu pšenice.

Ocekivani rezultati u suzbijanju fuzarioze klasa, tokom 2010. godine, u proizvodnji su izostali, zbog padavina u periodu cvetanja i nemogucnosti tretiranja. U 2011. godini, u Srbiji je zahvaljujuci pravovremenim informacijama i modelu prognoze, suzbijanje prouzrokovaca fuzarioze klasa pšenice, obavljeno je na oko 90.000 hektara, što cini 18,2% od ukupno poŹnjevenih površina.

Unapredenje postojećeg modela za procenu rizika od pojave fuzarioze klasa kompanije Pessel instruments uradeno je u saradnji sa tvorcima modela koji se primenjuje za procenu rizika od fusariuma u SAD (The Pennsylvania State University). Transformaciom meteoroloških podataka za mesec maj dobijene su brojcanne vrednosti koje su date opisno po stepenu gradacije. Ove vrednosti razlikuju u zavisnosti od preduseva na posmatranoj parceli i znatno su više ukoliko se pšenica gaji u monokulturi ili je predusev kukuruz. Postoje tri stepena gradacije rizika od pojave fuzarioze klasa u datom danu i to: nizak sa vrednostima < 0.12 i < 0.35; srednji 0.12 i 0.35 i visok stepen rizika sa vrednostima 0.48 i 0.85. Prve vrednosti odnose se na parcele gde predusev pšenici nije monokultura ili kukuruz, a druge ako je predusev monokultura ili

kukuruz. Primenom ovog modela omogućice se pravovremena mera suzbijanja. i racionalna primena fungicida, a što je opšti princip u sklopu IPM sistema zaštite useva.

Napomena: Ova istraživanja rezultat su Projekta „Pracenje pojave i uvođenje novih metoda prognoziranja štetnih organizama na strnim žitima“, broj 401-00-16422/2007-11/19 i finansirana su od strane MPŠV Republike Srbije-Uprave za zaštitu bilja.

usmeno saopštenje

4.4. ADAPTACIJA MODELA PROGNOZE *Cercospora beticola* Sacc. U AGROEKOLOŠKIM USLOVIMA VOJVODINE

Jankovic Dragica

Prognozno- izveštajna služba zaštite bilja Vojvodine, Novi Sad

Šecerna repa je veoma znacajna industrijska biljka za podrucje Vojvodine. Po zasejanim površinama zauzima cetvrto mesto, posle kukuruza, pšenice i soje. Proizvodnja šecerne repe zahteva najintenzivniju agrotehniku. Zaštita šecerne repe od bolesti, štetocina i korova je veoma složena i skupa, a pri neodgovarajucoj i nepotpunoj zaštiti nastaju velike štete.

Lisna pegavost šecerne repe koju izaziva gljiva *Cercospora beticola* Sacc. javlja se svake godine u našim agroekološkim uslovima i znacajan je faktor smanjenja prinosa korena i šecera. Dosadašnja istraživanja u cilju suzbijanja ovog parazita bazirala su se na preventivnim tretiranjima pocevši od sredine jula meseca, odreivanju intenziteta zaraze i pracenju efikasnosti fungicida.

Poslednjih godina istraživanja se usmeravaju na pracenje razvoja ove gljive koji je pod znacajnim uticajem agroekoloških uslova nekog podrucja. U tom smislu, posebna pažnja je posvecena temperaturi, relativnoj vlažnosti vazduha i dužini trajanja vlaženja lista kao i njihovom uticaju na razvoj patogena, odnosno pojavu bolesti.

Rad Prognozno – izveštajne službe zaštite bilja Vojvodine u 2011 godini, obuhvatio je između ostalog i rad na razumevanju i prilagodavanju primene Modela prognoze pojave lisne pegavosti u uslovima Vojvodine.

Instaliranjem automatskih stanica Metos(Pessl instruments – Austria) direktno u useve šecerne repe na više lokaliteta, obezbedili smo mogućnost beleženja pravih vrednosti temperature, relativne vlažnosti vazduha i perioda vlaženja lista.

Model prognoze pojave lisne pegavosti oslanja se na Model razvijen od strane Shane and Tang (Department of Plant Pathology, University of Minesota) koji utvrđuje dnevne infektivne vrednosti (DIV), bazirane na